

Контрабанда наркотичних речовин і фальсифікованих лікарських засобів – загроза суспільній безпеці населення

Чумак Марина Юріївна,

Курсант 4 курсу юридичного факультету

Академії митної служби України

В умовах ринкової економіки одним з основних завдань зовнішньоекономічної політики української держави на сучасному етапі є всебічний розвиток і розширення зовнішньої торгівлі, зміцнення економічних зв'язків з іншими країнами, захист вітчизняного товаровиробника, впорядкування системи збору митних платежів.

Аналіз судової практики за останні п'ять років свідчить, що раніше через митний кордон України незаконно переміщувалися переважно такі товари масового вжитку як промислові вироби, аудіо-, відеоапаратура, продукти харчування, алкогольні напої, сьогодні предметом нелегального ввезення в державу і вивезення із неї стають, здебільшого, стратегічно важливі сировинні товари, наркотичні речовини, зброя [1; с.1]. За даними статистики ДМСУ за 2012 рік контрабанда наркотичних речовин є найбільш поширеною і складає 70% від загальної кількості [2].

Нелегальний обіг наркотичних речовин, їх аналогів та прекурсорів стає дедалі більшою проблемою, яка негативно впливає не лише на здоров'я людей, а й на розвиток суспільства загалом [3; с.3]. Законодавча база цілком направлена на активізацію оперативної роботи щодо виявлення предметів контрабанди, визначення каналів незаконного переміщення через митний кордон України. Отже, одним із шляхів ефективної роботи стосовно виявлення та припинення контрабанди наркотичних речовин є визначення способів їх нелегального переміщення та характерних місць приховування, тобто збирання оперативної інформації.

На сучасному етапі роботи контрабандисти постійно вдосконалюють способи та методи незаконного переміщення через митний кордон наркотичних речовин. Як свідчить практика, найбільш поширеними місцями приховування наркотичних засобів, що незаконно переміщуються через митний кордон України, є: 1) об'єкти митного контролю пасажирів – різні предмети особистого користування, продукти

харчування, порожнини в ручній поклажі, елементи взуття й одягу, тіло людини; 2) транспортні засоби міжнародного сполучення й автомобілі індивідуального користування; 3) об'єкти митного контролю у вигляді товарних і вантажних упаковок, поштових відправлень [4; с.37].

На жаль, у джерелах з кримінального процесу та криміналістики недостатня увага приділяється обставинам, що підлягають доказуванню при встановленні наркотиків як предмета контрабанди. В результаті аналізу можна дійти висновку, що найбільш типовими є наступні помилки: 1) відкриваються провадження за малозначними фактами або з використанням кримінально-нерелевантних критеріїв; 2) у процесуальних документах містяться суттєві протиріччя щодо назви, ваги або кількості наркотиків, контрабанда яких ставиться особі у провину. Причинами цього є недостатні знання слідчим вимог діючого законодавства щодо мінімально достатньої ваги предмету, що досліджується, безпідставна оцінка вартості на нелегальному ринку, неврахування при зважуванні закономірностей деяких речовин [5; с.87].

Окремої уваги заслуговує такий специфічний предмет як фальсифіковані лікарські засоби. Фальсифікованими визнаються лікарські засоби які умисно промарковані неідентично (невідповідно) відомостям (одній або декільком з них) про лікарські засоби з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарські засоби, умисно підроблені у інший спосіб, і не відповідають відомостям (одній або декільком з них), у тому числі складу, про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України [6]. За визначенням Міжнародного Медичного Конгресу фальсифіковані (контрафактні) лікарські засоби – це лікарські засоби, дійсне найменування або походження яких навмисно приховано. Замість цього неправомірно використано позначення зареєстрованого продукту з його торговельною маркою, упаковкою та іншими ознаками.

Підроблені медикаменти, що реалізуються на ринку, можна поділити на 4 групи. Перша – препарати, в яких відсутні всі інгредієнти зареєстрованого, так звані «плацебо» (муляжі), які взагалі не містять діючих речовин. Виробляються вони

найпростішим способом: замість активного діючої речовини береться абсолютно нейтральний компонент - тальк, вапно, сода, крейда, а також натуральні барвники (буряк, морква і т.д.).компоненти розмішують до досягнення збігу з колірною гамою оригінального препарату. Такі медикаменти досить рідкісні. Цим способом, зазвичай, підробляються таблетки, мазі, гелі.

Друга – препарати, що містять інгредієнти, про які нічого не сказано на упаковці. Це препарати-імітатори. У них діюча речовина замінюється на більш дешеве і менш ефективне. Найчастіше упаковку дешевого препарату замінюють на упаковку більш дорогого. Наприклад, на флакон з звичайним фізіологічним розчином наклеюється етикетка від серйозного знеболюючого або онкологічного препарату. Ця група підробок найбільш небезпечна через абсолютно відмінного від очікуваного терапевтичного ефекту.

Третя група – ліки, що містять інгредієнти, походження яких відрізняється від зазначеного на упаковці. Вони містять ту ж саму діючу речовину, тільки в більших або менших кількостях.

Четверта група – це найбільш поширена і найбільш якісна група підробок, так звані препарати-копії. У них міститься та ж діюча речовина і в тих же кількостях [7].

Останні два варіанти підробок характерні для легальних фармацевтичних виробництв, від невеликих до великих. У світовій практиці, за різними оцінками, цим займається 6-8% фармацевтичних компаній. Найчастіше так вчиняють дочірні підприємства відомих фірм в тому чи іншому регіоні. Отже, стає зрозумілим, що під час здійснення митного контролю посадова особа митного органу повинна з метою недопущення контрабанди одразу робити висновок про приналежність того чи іншого препарату до категорії фальсифікованих, що на практиці виявляється практично неможливим, адже такий висновок робиться виключно на підставі експертного дослідження.

Боротися з фальсифікованими лікарськими засобами намагаються і самі виробники шляхом введення нових упаковок, голографічних міток, складної колірної гамми. Але ці заходи не завжди є дієвими.

Для ефективної боротьби з контрабандою предметів, передбачених ст.305 КК

України вкрай важливою є співпраця митних та інших державних органів. Крім цього цінності набуває отримання оперативної інформації для припинення контрабанди. В окремих випадках на митницях спостерігається неефективне використання криміналістичних та технічних засобів для виявлення, збирання та закріплення доказів. На окрему увагу заслуговує звуження кола повноважень митних органів, що пов'язані з введенням в дію нового Кримінально-процесуального кодексу. Однією з умов ефективної боротьби з контрабандою є знання способів їх нелегального переміщення через митний кордон України та характерних місць приховування.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність протидії такому суспільно-небезпечному явищу можлива лише завдяки взаємоузгодженій роботі державних органів не лише на рівні нашої держави, а й на міжнародному рівні. Стосовно законодавчого рівня, першим кроком на шляху до впровадження дієвих заходів, на нашу думку, за необхідне є підвищення ролі Департаменту митної справи, що діє у складі Міністерства доходів і зборів та відіграє суттєво значиму роль у протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також фальсифікованих лікарських засобів. Цієї мети можна досягти шляхом розширення кола повноважень в області кримінальної юрисдикції, наданих вищезазначеному Департаменту.

Список використаної літератури:

1. Омельчук Олег Миколайович. Контрабанда за кримінальним правом України: автореф... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2002. - 239арк.
2. Статистичні данні за 2010–2012 роки стосовно контрабандних товарів, що найчастіше переміщувались через кордон нашої держави. Електронний ресурс// customs.gov.ua.
3. Організація боротьби з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Хмельницький центр підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів Держмитслужби України. Методичні рекомендації. –

Х.:1999.

4. Шевчук В.М. Методика розслідування контрабанди: проблеми теорії та практики: Монографія. – Х.: Гриф, 2003. – 280 с.

5. Костін М.І. Контрабанда. Доказування обставин вчинення злочину на досудовому слідстві: Монографія. – К.: «ДІЯ», 2003. – 185 с.

6. Про лікарські засоби. Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР// (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 22, ст. 86).

7. «Фармацевтичний вісник» № 33 (184) 12 вересня 2000 р.